

Коментар О. Соскіна

щодо підписання додатку до Контракту між НАК «Нафтогаз України» і ВАТ «Газпром»

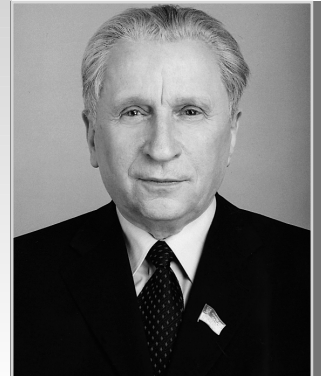
У листопаді 2009 р. був підписаний додаток до Контракту між НАК «Нафтогаз України» і ВАТ «Газпром» від 19 січня 2009 року щодо купівлі-продажу природного газу в 2009–2019 роках. У додатку зазначається, що «Газпром» не застосовуватиме штрафних санкцій за недобір українською стороною газу в 2009 році. Така домовленість, хоч і знімає напруження, що виникло з приводу поставок російського газу в Україну, але є лише поточним вирішенням проблеми. Про це свідчить принаймні той факт, що обсяги газу, які ми закуповуємо в Росії, зменшено лише на 2009-й та 2010 рр.

Цим додатком, який діятиме протягом двох років, передбачено, що в листопаді-грудні 2009 р. Україна має купити в Росії 7,7 млрд. куб. м газу за ціною \$208, тобто на загальну суму \$1,6 млрд. За ці два місяці наш Уряд по-

винен вишукати кошти і розрахуватися за отриманий газ. У I кв. 2010 р. його вартість становитиме \$308 за 1 тис. кубометрів. У 2010 році, згідно з домовленостями, транзитна ставка за транспортування російського газу українською територією буде збільшена до \$2,77 за 1 тис. кубометрів на 100 км, а у 2009 р. вона становила \$1,9, що є дуже мізерною ціною. Транзитна ставка повинна дорівнювати щонайменше \$5 за 1 тис. кубів на 100 км. Нині Україна зазнає колосальних збитків через те, що Росія заплатила нам авансом за транзит свого газу до Європи \$1 млрд. по квітень 2010 р. за ціною 2009 року.

У листопаді 2009 р. здійснено розміщення єврооблігацій НАК «Нафтогаз» на Дублінській біржі на суму \$1,6 млрд. строком на п'ять років, але невідомо під який річний відсоток та з яким дисконтом. Гарантом позики виступив Уряд України. Таким чином під економіку нашої країни закладена «бомба», яка вибухне після виборів Президента України.

І. В. Діак,
головний радник Голови правління НАК «Нафтогаз України»,
член Київського міжнародного енергоклубу

СИТУАЦІЯ В НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» СКЛАДНА, АЛЕ НЕ КРИТИЧНА

Ситуація в НАК «Нафтогаз України» не є настільки критичною, як її іноді змальовують експерти та ЗМІ. Сьогодні в усіх бідах, що спіткали нашу країну, чомусь звинувачують НАК «Нафтогаз України», називаючи цю компанію збанкрутою і неплатоспроможною. На початку кожного місяця російський прем'єр-міністр виступає із заявою, що Україна не зможе розрахуватися за спожитий газ. Однак ніхто не наголошує, що загальний борг перед цієї компанією за спожитий газ за минулі роки становить 10,7 млрд. грн., у тому числі заборгованість за газ у 2009 р. – 6,3 млрд. грн.; заборгованість теплоенергетиків тільки у 2009 році – 4,7 млрд. грн. «Київ-енерго» має борг перед НАКом у сумі 1,137 млрд. грн., у тому числі за спожитий у 2009 р. газ – 1,086 млрд. грн. Підприємства промислового комплексу за 2009 р. заборгували 642,8 млн. грн. Тож, на мій погляд, наразі треба ставити питання не про банкрутство НАК «Нафтогаз України», а про банкрутство тих, хто не розраховується за газ, і тих, хто його краде. По іншому це назвати не можна. Якби всі вчасно сплачували кошти за спожитий газ, то такої скрутної ситуації у країні, яку ми нині спостерігаємо, не було б.

Найбільш актуальним і непростим є питання щодо ціни за газ. Формула її визначення є досить складною, оскільки ціна за газ залежить від ціни за нафту. Окрім того, зміна ціни за газ під впливом цього фактора відбувається не точно день у день, а з поступовим відставанням на 6 чи 9 місяців (що відзначається в умовах підписаного контракту).

НАК «Нафтогаз України» здійснює розрахунки за газ, який постачається з Росії, і повністю забезпечує нашу країну, населення та промисловість блакитним пали-

вом. А щоб не повторилися випадки, які були у 2006-му і на початку 2009 року, ми закачали більш як 26 млрд. куб. м газу в підземні сховища газу (ПСГ) на загальну суму \$5 млрд. І цей газ є товаром, на придбання якого НАК «Нафтогаз» брав відповідні кредити. Одна частина запозичених коштів матеріалізована у вигляді газу і сьогодні знаходиться в підземних сховищах, а друга – понад \$1 млрд. – була спрямована на щомісячну оплату за газ. Якби рішення про формування резерву газу не було прийнято, то НАК «Нафтогаз» мав би позитивне сальдо.

Але сьогодні для нас найскладнішими є дві проблеми: по-перше, з початком опалювального сезону почнеться відбір газу із підземних сховищ, а по-друге, доведеться повертати гроші, які вкладені в той газ, який ми закачали в ПСГ.

У зв'язку з цим постає питання: яким чином НАК «Нафтогаз» може розплатитися із кредиторами, якщо організації не платять за спожитий газ і не несуть за це ніякої відповідальності? Уряд повинен виробити систему заходів, аби змусити людей, промисловість та комунальників розрахуватися за газ. У такому разі ми зможемо виручити \$5 млрд. за спожитий за два місяці 2009-го й три місяці 2010-го року газ, і не матимемо жодних боргів.

Слід нагадати, що в 1997 р. Україна закачала в підземні сховища 10 млрд. куб. м газу, який мав статус державного резерву. В тій ситуації лише частина відповідальності покладалася на НАК «Нафтогаз», а частина – лягала на державу. Але так сталося, що в нашій країні змінювалися уряди, і газ був спожитий без оплати за нього. У 2009 р. був зареєстрований у Верховній Раді проект закону про створення Стабілізаційного фонду на декілька мільярдів гривень, відповідно до якого держа-

ва в особі Уряду України мала б розпорядитися – кому віддати ті 10 млрд. кубометрів газу.

Не менш важливим є узгодження з Росією питання про недобір Україною у 2009 р. газу, обсяги якого прописані в контракті. Була загроза того, що російська сторона вдасться до санкцій за недотримання умов контракту. Але Голові правління НАК «Нафтогаз України» Олегу Дубині вдалося добитися того, щоб уникнути санкцій щодо недобраного газу.

Звичайно, якби у цій справі не була задіяна Європа, то Росія «викрутила» б з нас на всі 100%. Але деякі європейські країни також вибрали лише 40% газу контрактних зобов'язань. Тому Росія не хоче мати неприємностей з європейськими країнами, і тільки це врятувало НАК «Нафтогаз України». Переговори Ю. Тимошенко з В. Путіним закінчилися домовленістю, що з нас штрафних санкцій за недобраний газ не стягуватимуть. Бо інакше 19 країн Європи також будуть змушені сплатити штраф. Це один із факторів, який стримував Росію та рятував Україну. Другий фактор – Росія також порушила умови контракту і не поставляла Україні та Європейським країнам газ у січні 2009-го.

Зауважу, що одночасно ведуться переговори й готуються документи щодо підвищення ціни за транзит газу українською територією і зменшення обсягів закупівлі газу на 2010 р. У 2007 р. Україною було спожито 73 млрд. куб. м газу, у 2008-му – 64 млрд. куб. м, у 2009-му – 52 млрд. куб. м. На 2010 рік ми виходимо на цифру в 50–52 млрд. куб. м газу, з яких 20 млрд. куб. м газу – власного видобутку, а решту – 32 млрд. куб. м – потрібно буде докупляти у Росії.

Я хочу сказати, що прем'єр-міністр Росії В. Путін веде далекоглядну енергетичну політику. Він хоч і розуміє, що Україна за газ розраховується, але водночас постійно заявляє, що ми неплатоспроможні, виставляючи це основною причиною будівництва газопроводів «Північний потік» і «Південний потік» в обхід нашої країни. Дії Кремля спрямовані на втілення у життя однієї мети – залишитися монополістом на газовому ринку Європи, про що мріяв ще колишній Генеральний секретар ЦК КПРС Л. Брежнєв.

З огляду на це Україна представляється таким собі жупелом страху для всієї Європи. Коли і де тільки можна В. Путін завжди говорить про нашу неспроможність як платити за газ, так і постачати його в європейські країни. Але при цьому не зазначається, що власне в Росії великих обсягів газу вже немає, а вона хоче перехопити його із Близького Сходу, де зосереджено 79,4 трлн. куб. м світових запасів блакитного палива.

У 2005 році В. Путін розробив план дій і наказав відібрати у НАК «Нафтогаз України» газ із підземних сховищ (нагадаю, що це сталося, коли «Нафтогаз» був звинувачений у крадіжці 7,8 млрд. куб. м газу). До Києва приїжджала комісія з ВАТ «Газпром». Крадіжка газу не підтвердилася, а наявний газ передали «РосУкрЕнерго» для його реалізації за кордон. Щоб позбавити Україну можливості купляти газ у Туркменії, представники від Росії їдуть туди, піднімають ціну і змінюють контракт,

фактично перекупивши наш обсяг газу. А передує цьому зміна в управлінні газотранспортної системи через Туркменістан, Узбекистан і Казахстан, яка тепер підконтрольна ВАТ «Газпром». Пропускна здатність газопроводу складає лише 42 млрд. куб. м газу на рік.

Щодо планів на 2010-й рік. Відповідно до контракту Україна повинна закупити в Росії 52 млрд. куб. м газу. Але нам такого обсягу вже не потрібно. Підвищення ціни на газ для України призвело до зменшення його споживання, тож ми маємо скоротити поставки. Наприклад, «Метал стил» працює як у нас, так і в Європі. Коли там вони платили по \$350 за 1000 куб. м газу, а у нас по \$130, то, звичайно, за таких умов на українських підприємствах не було сенсу проводити модернізацію навіть за більших витрат газу на одиницю продукції в нашій країні. Тепер, коли Росія підняла ціну газу для України до європейського рівня і постала необхідність вести конкурентну боротьбу, «Метал стил» уже приступив до модернізації підприємства, розташованого в Україні. Вітчизняні бізнесмени, які володіють об'єктами металургійної та хімічної промисловості, також зрозуміли нагальну потребу їх модернізації. Тож у цьому випадку підняття ціни за газ відіграло позитивну роль – стало стимулом оновлення виробництва та зменшення енерговитрат на одиницю ВВП.

І наостанок варто підкреслити, що відколи існує НАК «Нафтогаз України», він допомагає промисловості бути на плаву й дає можливість забезпечити газом населення. При цьому ціни на газ не підвищуються. Але як може в нормальному режимі існувати та функціонувати НАК «Нафтогаз», якщо ціна газу є нижчою, ніж собівартість його власного видобутку? До того ж «Нафтогаз» позбавлений будь-яких важелів впливу на ті організації, які не розраховуються за спожитий газ. Наприклад, він не вправі відключати їх зимою від газопостачання, бо подібні дії не передбачені законодавчо-нормативною базою.

Водночас, НАК «Нафтогаз» є одним із найбільших платників податків у бюджет, які кожного року не зменшуються, а збільшуються. НАКу не видаються ліцензії на розвиток нових газових родовищ. Натомість Міністерство екології роздало всі ліцензії спільним підприємствам, які розробляють ці родовища, не вкладаючи власних коштів у розвиток ресурсної бази держави, а фактично користуючись грошима, що НАК «Нафтогаз» перераховує на цей розвиток. Ці підприємства продають видобутий газ не населенню, а промисловості.

НАК «Нафтогаз України» сьогодні несе одноосібну відповідальність за нормальне функціонування газотранспортної системи і транзиту газу до Європи, забезпечення населення газом та формування державних запасів газу. Ці функції НАК виконує добре, убезпечуючи Україну від можливих катастроф. Іншими словами, «Нафтогаз» робить те, що зобов'язана держава. А от хто штовхає його до скрутного становища – це інше питання. Існує надто багато постанов та обмежень, через які НАК «Нафтогаз України» не може змінити ситуацію на краще в газовому секторі країни.